

Põhja-Sakala Vallavalitsus
Lembitu pst 42
Suure-Jaani linn
71502, Viljandi maakond

16.04.2024 nr 11.4-5/24/292

OTSUS
finantskorrektsiooni tegemise
ja taotluse rahuldamise otsuse
muutmiseks

Riigi Tugiteenuste Keskus (registrikood: 70007340; edaspidi *rakendusüksus*)¹ teeb meetme „Koolivõrgu korrastamine” tegevuse „Koolivõrgu korrastamise käigus toimuv jätkusuutlike koolide kaasajastamine” raames finantskorrektsiooni otsuse Põhja-Sakala Vallavalitsuse (edaspidi *toetuse saaja* või *hankija*) projektile nr 2014-2020.1.04.17-0032 „Võhma linna koolivõrgu korrastamine (lammutamine, renoveerimine ja sisustamine)” (edaspidi *projekt*).

Rakendusüksus tuvastas projekti kulude kontrollimisel, et toetuse saaja ei ole riigihanke nr 204162 „Võhma Kooli õppehoone ehitustööd” läbiviimisel järginud riigihangete seaduses (edaspidi *RHS*) sätestatud nõudeid, mistõttu kohaldab rakendusüksus antud rikkumisega seotud kuludele finantskorrektsiooni ning loeb **mitteabikõlblikuks kuluks 133 171,44 eurot**.

Otsuse tegemise aluseks on perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse seaduse (edaspidi *STS*) § 8 lg 2 p 4, § 45 lg 1 p 3, § 46 ja § 47 lg 1, Vabariigi Valitsuse 01.09.2014 määruse nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord”² (edaspidi *ühendmäärus*) § 21 lg 1 ja § 22 lg 14 ning haridus- ja teadusministri 26.11.2015 määruse nr 50 „Põhikoolivõrgu korrastamine perioodil 2014-2020” (edaspidi *meetme määrus*) § 32, samuti projekti raames esitatud kuludokumendid (edaspidi *KD*) nr 5, 7, 9, 10, 13-15, 19-21, 25, 26, 29 ja 35, toetuse saajaga peetud kirjavahetus ning Tallinna Ringkonnakohtu 30.01.2024 kohtuotsus haldusasjas 3-22-1577.

Rakendusüksus selgitab, et toetuse saaja taotluse rahuldamise otsus nr 3-3.1/300 on tehtud 10.09.2017, mistõttu kohaldab rakendusüksus riigihanke nr 204162 rikkumisele tehtavale finantskorrektsioonile kuni 10.09.2018 kehtivat ühendmääruse redaktsiooni. Taotluse rahuldamise otsuse ajal kehtinud ühendmääruse redaktsioonis on otsuses kirjeldatud rikkumisele kohaldatavad finantskorrektsiooni määrad ja kaalutusõiguse ulatus võrreldes hetkel kehtiva ühendmääruse

¹ Alates 01.04.2020 täidab selles meetmes rakendusüksuse ülesandeid Sihtasutuse Innove asemel Riigi Tugiteenuste Keskus. Perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse meetmete nimekiri, millega kinnitatakse meetme rakendusüksus, on kättesaadav <https://rtk.ee/meetmete-nimekiri>.

² Kuni 20.09.2018 kehtinud ühendmääruse redaktsioon.

redaktsiooniga toetuse saajale soodsamad. Eelkirjeldatud ühendmääruse kohaldamise põhimõtted on tingitud Riigikohtu 28.06.2023 otsusest nr 5-23-3.

Sama hankerikkumise osas varasemalt toetuse saajale tehtud rakendusüksuse finantskorrektsiooni otsus ja vaideotsus tunnistati Riigikohtu otsusele viidates Tallinna Ringkonnakohtu 31.01.2024 otsusega nr 3-22-1577 kehtetuks põhjusel, et rakendusüksus oli finantskorrektsiooni tegemisel kohaldanud ebaõiget ühendmääruse redaktsiooni. Samas nõustub ringkonnakohus, et käesolevas otsuses käsitletava rikkumise puhul on täidetud kõik finantskorrektsiooni tegemise eeldused sh kahju tekkimine Euroopa Liidu eelarvele. Seetõttu teeb rakendusüksus uue finantskorrektsiooni otsuse korrektsele ühendmääruse redaktsioonile tuginedes ühes korrektsioonimäära täiendava kaalumiseega.

1. Hankija on jätnud riigihankes nr 204162 kontrollimata hankelepingu täitmise käigus lisandunud alltöövõtjate suhtes RHS § 95 lõikes 1 sätestatud kõrvaldamise alused

1.1. Rikkumise asjaolud

Toetuse saaja on avatud hankemenetlusena korraldanud riigihanke nr 204162 (hanketeade avaldati 21.03.2019). Hankemenetluse tulemusena sõlmiti edukaks tunnistatud pakkujaga Haart Ehitus OÜ (registrikood 10497964) 10.06.2019 ehituse töövõtuleping nr 12-2/43 (edaspidi hankeleping) maksumusega 2 525 654,21 eurot, mis sisaldab tellija reservi summas 187 085,50 eurot.

Hankelepingus on muu hulgas kehtestatud järgmised punktid lepingu täitmisel osalevate alltöövõtjate kontrollimise kohta:

- **punkt 9.1.7.** *Töövõtja esitab tellijale lepingu täitmise alustamise ajaks teadaolevate lepingu täitmisel osalevate alltöövõtjate nimed. /.../ Vastav teave tuleb esitada ka iga alltöövõtja kohta, kes osaleb lepingu täitmisel ja kelle kohta pole tellijale lepingu täitmise alustamise ajaks teavet esitatud.*
- **punkt 9.3.11.** *Tellija nõuab töövõtjalt sellise alltöövõtja asendamist, kellel esineb riigihangete seaduse § 95 lõikes 1 sätestatud kõrvaldamise alus.*

Toetuse saaja esitas 26.07.2021 rakendusüksusele tabeli „Võhma alltöövõtjad“, mis sisaldas alltöövõtjate hankelepingus osalemise perioodi, maksuvõla suurust ja lepingulist osa rahalises mahus. Rakendusüksus kontrollis sõlmitud hankelepingu täitmist ja tuvastas, et hankija on jätnud kontrollimata hankelepingu täitmise käigus lisandunud alltöövõtjate osas RHS § 95 lõikes 1 loetletud kõrvaldamise alused ning edukas pakkuja Haart Ehitus OÜ kasutas alltöövõtjatena isikuid, kellel esines maksuvõlg.

Maksuvõlaga alltöövõtjad olid riigihankes nr 204162 järgmised:

1) Väljataguse Veod OÜ

- Periood 01.10.-27.12.2019, maksuvõlg lepingulise suhte alguses 94 630,88 eurot;
- Periood 06.01.-24.01.2020, maksuvõlg lepingulise suhte alguses 81 333,60 eurot;
- Periood 27.02.-02.03.2020, maksuvõlg lepingulise suhte alguses 70 235,12 eurot;
- Periood 01.07.-19.08.2020, maksuvõlg lepingulise suhte alguses 116 670,88 eurot.

Riigihangete registris nähtuvalt on hankija teinud alltöövõtja Väljataguse Veod OÜ osas maksuvõla päringud 01.07.2021 ja 14.07.2021, kontrollides maksuvõla esinemist seisuga 01.10.2019, 06.01.2020, 27.02.2020 ja 01.07.2020, ning tuvastas alltöövõtjal riiklikud maksuvõlad. Toetuse saaja on alltöövõtja rahalise osa suurusena hankelepingust märkinud 160 147,95 eurot.

2) FMB Invest Grupp OÜ

- Periood 29.07.-05.08.2020, maksuvõlg lepingulise suhte alguses 4 551,60 eurot.

Riigihangete registris nähtuvalt on hankija teinud alltöövõtja FMB Invest Grupp OÜ osas maksuvõla päringu 14.07.2021, kontrollides maksuvõla esinemist seisuga 29.07.2020 ja 05.08.2020, ning tuvastas alltöövõtjal riiklikud maksuvõlad. Toetuse saaja on alltöövõtja rahalise osa suurusena hankelepingust märkinud 36 086,37 eurot.

Toetuse saaja jättis hankelepingu täitmisel oma RHS § 122 lõikest 5 tuleneva kontrollikohustuse täitmata ning ei andnud pakkuja tähtaega maksuvõla tasumiseks või ajatamiseks ega nõudnud pakkuja maksuvõlaga alltöövõtjate asendamist. Seega on toetuse saaja oma tegevusetusega rikkunud RHS § 122 lõikeid 5 ja 7 ning hankelepingu punkti 9.3.11, samuti RHS § 3 punktides 1 ja 2 sätestatud üldpõhimõtteid.

1.2. Toetuse saaja seisukoht

Toetuse saaja on rakendusüksuse päringule, miks ei ole hankija kontrollinud alltöövõtjate suhtes kõrvaldamise aluseid, vastanud 23.04.2021 järgmist: „Töövõtja Haart Ehitus OÜ esitas igakuiselt alltöövõtjate nimekirja, mis vastavalt kokkuleppele edastati kontrollimiseks Maksu- ja Tolliameti maksuauditi osakonna juhtivale maksuaudiitorile /.../. Seepärast Tellija ei dubleerinud RHS § 95 lg-s 1 ja lg-s 4 sätestatud kõrvaldamise aluste kontrolli. Riigihangete registris on sisedokumentide alla laetud objektile kaasatud 25 alltöövõtja PPA päringud ja Ametike Teadaannete päringud.“

Rakendusüksus täpsustas 26.04.2021 saadetud päringus, et vajalikud on ka karistusregistri ja EMTA päringud, mille peale toetuse saaja andis 03.05.2021 teada, et vastavad päringud on teostatud.

Rakendusüksuse 02.06.2021 päringule alltöövõtjate maksuvõlgade ajatamise või tööle asumise hetke seisuga maksuvõlgade likvideerimise kohta on toetuse saaja 02.07.2021 vastanud, et ehitaja lubas nimetatud alltöövõtjate töötamise ajad saata hiljemalt 09.07.2021.

Täiendavalt selgitas toetuse saaja 14.01.2022 vastuses veel järgmist: „*Riigihange 204162 on alustatud registris 21. märtsil 2019, hankeleping on sõlmitud 10.06.2019. 1. septembril 2017 jõustunud uue riigihangete seaduse kohaselt pidid hankijad hakkama alates 01.01.2019 kontrollima ehitustööde riigihangetes alltöövõtjate kohustuslike kõrvaldamise aluste puudumist. 29.06.2018 vastu võetud välismaalaste seaduse muudatusega toodi alltöövõtjate kontrollimisega seotud regulatsiooni jõustumistähtaeg aga varasemaks. 15. juulist 2018 alates tulnuks kontrollida hankelepingu täitmise ajal lisanduvate alltöövõtjate kohustuslike kõrvaldamise aluste puudumist.*

Lepingu käigus alltöövõtjate lisamise ja kontrolli jaoks mugavam lahendus on riigihangete registris kasutusel alates 01.08.2019. Juurde tekkis lepingu täitmise etappi alltöövõtjate nimekirja pidamise, nende lisamise ja vahetamise ning kõrvaldamise aluste kontrolli funktsionaalsus. Samal ajal tegi Maksu- ja Tolliamet 01.07.2019 kirjaga ettepaneku koostööks Võhma kooli ehitustööde riigihanke osas, viies sisse uue korra hankelepingu täitmisel alltöövõtja poolt makstavate maksude arvestamise ja tasumise õigsuses veendumiseks. Kokkuleppe kohaselt esitas ehitaja meile ja Maksu- ja Tolliametile kuude viisi andmed ehitusobjektile kasutatud alltöövõtjate kohta. Alltöövõtjate nimekirja saamisel me ei kontrollinud nimetatud alltöövõtjate suhtes maksuvõla puudumist, sest eeldasime, et Maksu- ja Tolliamet teeb vajalikud toimingud. Kujunenud olukord oli meile uus, segadust tekitav ja alltöövõtjate kõrvaldamise aluste kontrollimine seepärast puudulik.“

Toetuse saaja on rikkumise asjaolusid täiendavalt selgitanud haldusasja nr 3-22-1577 kohtumenetluse raames ning eksimust sisuliselt tunnistanud.

1.3. Rakendusüksuse seisukoht ja õiguslik põhjendus

STS § 26 kohaselt on toetuse saaja kohustatud järgima riigihangete seadust kui ta on hankija RHS-i tähenduses. Käesoleval juhul on toetuse saajaks Põhja-Sakala Vallavalitsus, kes on kohaliku omavalitsuse üksus RHS § 5 lg 2 p 2 mõistes ning sellest tulenevalt peab toetuse saaja järgima riigihangete seaduses sätestatud korda.

RHS § 122 lg 5 kohaselt kontrollib ehitustööde hankelepingu ja ehitustööde kontsessiooni-lepingu korral hankija hankemenetluse jooksul pakkumuses nimetatud alltöövõtjate suhtes ja pärast hankelepingu sõlmimist hankelepingu täitmisel lisanduva alltöövõtja suhtes käesoleva seaduse § 95 lõikes 1 nimetatud kõrvaldamise aluste puudumist.

RHS § 122 lg 7 kohaselt, kui hankija kontrollib alltöövõtjate suhtes kõrvaldamise aluste puudumist ja tuvastab, et alltöövõtjal esineb käesoleva seaduse § 95 lõikes 1 sätestatud alus, nõuab ta pakkujalt sellise alltöövõtja asendamist. Kui alltöövõtjal esineb § 95 lõikes 4 sätestatud alus, võib hankija nõuda pakkujalt sellise alltöövõtja asendamist. Hankelepingu punkt 9.3.11 kehtestab kõrvaldamise alusega alltöövõtja asendamise kohustusena.

Käesoleva juhul on hankija mõlemast RHS-i sättest ja hankelepingust tulenevat kohustust rikkunud. Esmalt jättis hankija hankelepingu täitmise käigus lisandunud alltöövõtjate osas teostamata RHS § 122 lõikes 5 nõutud kõrvaldamise aluste kontrolli ning sellest tingituna ei andnud hankija pakkujale RHS § 95 lg-s 6 sätestatud tähtaega maksuvõla tasumiseks või ajatamiseks ega nõudnud pakkujalt RHS § 122 lg 7 ja hankelepingu p 9.3.11 alusel maksuvõlaga alltöövõtjate Väljataguse Veod OÜ ja FMB Invest Grupp OÜ asendamist.

Riigihangete seaduse kohaselt ei kõrvaldata isikut menetlusest, kui ta on oma kohustused täitnud, st võla tasunud või maksuvõla ajatanud (sõltumata ajatamise pikkusest või ajatamise tagamisest). Kohustuste täitmise all mõeldakse üksnes võla tasumist või ajatamist sõltumata ajatamise pikkusest või ajatamise tagamisest. Tuginedes riigihangete registris tehtud maksuvõla päringutele alltöövõtja lepingulisse suhtesse alustamise ajahetke seisuga on teada, et alltöövõtjatel Väljataguse Veod OÜ ja FMB Invest Grupp OÜ oli võlg kui alltöövõtja lisandus.

Rakendusüksuse hinnangul ei oleks tohtinud hankija lubada nende alltöövõtjate kasutamist lepingu täitmisel ja ta oleks pidanud nõudma alltöövõtjate asendamist RHS § 122 lõike 7 alusel. Jättes eelloetletud töövõtjad asendamata, mõjutas see ausat konkurentsi turul, kuna töövõtja sai eelise kasutades alltöövõtjat, kes tegelikult ei tohiks maksude tasumata jätmise tõttu RHS kohaselt alltöövõttu pakkuda.

Eelnevast tulenevalt on rikutud ka RHS § 3 punktides 1 ja 2 sätestatud läbipaistvuse ja kontrollitavuse ning isikute võrdse kohtlemise põhimõtteid. RHS §-s 3 kirjeldatud läbipaistvuse ja kontrollitavuse põhimõtte eesmärk on, et pakkujad teaksid täpselt hanke tingimusi, et menetlus ise oleks läbipaistev ja kontrollitav toetuse andjate ning pädevate asutuste poolt. Seadusandja on muuhulgas rõhutanud, et hankemenetlus peab olema läbiviidud selgete ja üheste reeglite alusel. Isikute võrdse kohtlemise põhimõtte tähendab seda, et hankija ei tohi luua ühelegi võimalikule pakkujale soodsamat olukorda, nt andes kellelegi rohkem teavet, jätta eksimust arvestamata, pidada valikuliselt läbirääkimisi.

Tähelepanuta tuleb jätta toetuse saaja selgitus, mille kohaselt hankija esitas alltöövõtjate kohta andmed Maksu- ja Tolliametile, et viimane nende eest riigihangete seaduse alased kontrollid hankija eest ära teevad. Rakendusüksus rõhutab, et RHS § 122 lõigetes 5 ja 7 sätestatud kontrollikohustus lasub hankijal endal ning ei saa eeldada, et keegi teine seda teostab.

Isegi kui hankija eksimus pole olnud tahtlik, ei muuda see olematuks RHS § 3 punktides 1 ja 2 sätestatud põhimõtete rikkumist, niisamuti maksuvõlaga alltöövõtja aktsepteerimise fakti. Käesoleval juhul ei ole teada, milliseks oleks võinud kujuneda pakkujate ring ja hanke tulemus, kui hankest huvitatud isikud oleksid teadnud, et hankija aktsepteerib hankelepingu täitmisel alltöövõtjaid, kellel esinevad maksuvõlad.

Rakendusüksus rõhutab, et varasemalt sama rikkumist käsitlevas haldusasjas nr 3-22-1577 on nii halduskohus kui ringkonnakohus rikkumist ja selle mõju liidu eelarvele jaatanud.

1.4. Rikkumisele kohaldatav finantskorrektsiooni määr 5%

STS § 45 lg 1 punkti 3 kohaselt teeb rakendusüksus finantskorrektsiooni otsuse, kui toetuse saaja on jätnud osaliselt või täielikult täitmata kohustuse või nõude ja see on mõjutanud kulu abikõlblikkust. Sama seaduse § 46 lõike 1 kohaselt, kui finantskorrektsiooni otsuse tegemisel ei ole kohustuse või nõude täitmata jätmise laadist tulenevalt võimalik selle rahalise mõju suurust hinnata, kuid esineb põhjendatud oht, et kohustuse või nõude täitmata jätmine tõi kaasa rahalise mõju, siis vähendatakse toetust ühendmääruses sätestatu alusel.

Otsuses kirjeldatud rikkumise osas esinevad ühendmääruse §-s 22 lõikes 14 toodud asjaolud, mille kohaselt, hankelepingle eraldatavat toetust vähendatakse kuni 10 protsenti, kui hankemenetluse korraldamisel ilmneb riigihangete seaduses sätestatud nõuete rikkumine, mida ei ole lõigetes 2–11 ja 13 nimetatud. Sõltuvalt rikkumise raskusest võib kohaldada 25-protsendilist finantskorrektsiooni määra.

Rakendusüksus, kaalutledes toetuse saaja poolset menetlusreegli rikkumise olulisust ja raksust, peab mõistlikuks ja proportsionaalseks rakendada abikõlblikele kuludele 5% korrektsiooni määra.

Rikkumise asjaolusid ja toetuse saaja poolt varasemas kohtumenetluses antud selgitusi arvestades ei ole proportsionaalne rakendada viiest protsendist rangemat finantskorrektsiooni määra. Kuigi toetuse saaja ei ole täitnud oma kohustust kontrollida alltöövõtjaid, nähtub toetuse saaja selgitustest, et hankemenetlus jäi keerulisse ajaperioodi, kus riigihangete registris tehti märkimisväärseid uuendusi ning Maksu- ja Tolliametiga peetud kommunikatsioonid olid ebakõlad. Järelikult võib eeldada, et toetuse saaja ei jätnud RHS-i nõuded järgimata pahatahtlikult. Samuti on ühendmääruse §-s 22 väljatoodud finantskorrektsiooni määrade puhul määruse väljaandja nimetatud regulatsioonis läbivalt kohaldanud põhimõtet, et rangeima määra rakendamist eeldatakse peaaegselt juhtudel, kus tegemist on rahvusvahelist piirmäära ületava hankemenetlusega, v.a kui konkreetse rikkumise osas pole määruuses teisiti sätestatud. Antud juhul ei ületanud riigihanke nr 204162 eeldatav ega tegelik maksumus rahvusvahelist piirmäära.

Ehkki rakendusüksus jääb oma varsemale seisukohale, et olenemata alltöövõtjate arvust on tegemist hanke tulemusi eelduslikult ja sarnaselt mõjutanud rikkumisega, võtab rakendusüksus määra kaalumisel siiski arvesse, et hilisema menetluse raames on leidnud tõendamist, et rikkumine puudutas algse nelja asemel kahte alltöövõtjat. Samuti õigustab algsest madalama määra kohaldamist asjaolu, et rikkumine puudutas hankelepingle suhteliselt väikest osa, s.t alltöövõtjate Väljataguse Veod OÜ ja FMB Invest Grupp OÜ teostatud tööd moodustasid hankelepingu esialgsest kogumaksumusest 7,77%.

Rakendusüksuse hinnangul ei esine aga sedavõrd erandlikke ja kaalukaid asjaolusid, et otsuses kirjeldatud rikkumise osas rakendada viiest protsendist veelgi madalamat finantskorrektsiooni määra. Tegemist on hanke tulemusi eelduslikult mõjutanud rikkumisega, mistõttu ei ole võimalik kohaldada madalamat finantskorrektsiooni määra. Kui hankija oleks korrektselt järginud RHS-i ja hankelepingu tingimusi ning hankemenetlusest kõrvaldanud maksuvõlga alltöövõtjad, siis oleks alltöövõtjateks tõenäoliselt osutunud hoopis teised ettevõtted, kellel maksuvõlg puudus. Samuti võinuks hanke tulemused olla teistsugused, kui hankest huvitatud isikud oleksid teadnud, et hankija aktsepteerib hankelepingu täitmisel alltöövõtjaid, kellel esinevad kõrvaldamise alused. Hankest potentsiaalselt huvitatud ettevõtja võinuks siseneda hankemenetlusse ja esitada maksuvõlgadega alltöövõtjat kaasates hinnalt soodsama pakkumuse, kui ta teadnuks, et hankija alltöövõtjate osas kõrvaldamise aluste kontrolli ei teosta.

Viiest protsendist madalamat finantskorrektsiooni määr ei oleks proportsionaalne ka seetõttu, et kahe maksuvõlga alltöövõtja poolt teostatud tööd moodustasid esialgsest hankelepingu

maksumusest peaaegu 7,77%. Samuti on maksuvõlga alltöövõtjate kasutamisega antud edukaks tunnistatud pakkujale teiste potentsiaalsete pakkujate ees eelis, seades viimased ebavõrdsesse olukorda, ning moonutatud konkurentsi. Hankija on hooletult suhtudes rikkunud omaenda kehtestatud hankelepingu tingimusi, mis sisaldasid juba riigihanke alusdokumentides. Kohtuasjades nr C-42/13 ja C-496/99 on Euroopa Kohus rõhutanud, et hankemenetluse võrdse kohtlemise ja läbipaistvuse põhimõtetega seondub hankija kohustus rangelt kinni pidada just hankija enda kindlaksmääratud tingimustest. Rakendusüksus märgib täiendavalt, et hankija tegevusetus avaldub rikkumise kahes episoodis: esmalt ei ole hankija täitnud kontrollikohustust ning teisalt on jätnud pakkujalt nõudmata maksuvõlga alltöövõtjate asendamist.

Ühendmääruse seletuskirjas on väljendatud seisukohta, et RHS §-s 3 nimetatud üldpõhimõtete olulise riive korral tuleb eelduslikult rakendada 25% finantskorrektsiooni määra. Järelikult peab seadusandja antud rikkumist piisavalt oluliseks puuduseks, mistõttu ei saa toetuse saajal tekkida eelkirjeldatu valguses õigustatud ootust, et maksuvõlga alltöövõtjate aktsepteerimise ja sellest tingitud RHS § 3 üldpõhimõtete mittejärgimise korral peaks rakendatav finantskorrektsiooni määr viiest protsendist veelgi madalam olema.

Rakendusüksus selgitab, et ühendmääruse seletuskirja kohaselt ei ole riigihangete rikkumiste korral üldjuhul võimalik konkreetset kahjuse summat välja arvutada, kuna tegemist on potentsiaalse ja teoreetilise (kaudse) kahjuga, mis võib tekkida õigusnormi rikkumisel ja konkreetsete asjaolude põhjal loetakse rikkumine tõendatuks. Eeltoodud põhimõtteid toetab ka Euroopa Kohus, selgitades kohtuasjades nr C-743/18 ja C-406/14, et hanketingimuste rikkumise korral ei ole konkreetse finantsmõju tõendamine nõutav ja see ei pea olema nähtav. Piisab sellest, kui asjasse puutuva fondi eelarve mõjutamise võimalus ei ole välistatud.

Eeltooduga on nõustunud ja konkreetse rikkumise osas finantsmõju jaatanud ka Tallinna Ringkonnakohus haldusasjas nr 3-22-1577.

1.5. Finantskorrektsiooni summa ja projekti eelarve vähendamine

Toetuse saaja on riigihanke nr 204162 alusel tekkinud kuludid kajastanud KD-des nr 5, 7, 9, 10, 13-15, 19-21, 25, 26, 29 ja 35 projekti tegevuse nr 2 „Projekteerimine, ehitamine, lammutamine, haljastamine“ raames abikõlblikus summas kokku 2 663 428,80 eurot. Lähtudes otsuses tehtud järeldustest ning ühendmääruse § 22 lõikest 14 loeb rakendusüksus eelloetletud kuludest mitteabikõlblikuks 5% ehk 133 171,44 eurot ($2\,663\,428,80 \cdot 5\%$), millest Euroopa Regionaalarengu Fondi toetus moodustab 113 195,73 eurot ja omafinantseering 19 975,71 eurot.

Kuivõrd toetuse saaja on rakendusüksuse 13.04.2022 otsuse nr 11.4-5/0373 alusel KD-des nr 5, 7, 9, 10, 13-15, 19-21, 25, 26 kajastatud riigihankega nr 204162 seotud kuludelt tagasi maksnud 197 222,70 eurot, siis maksab rakendusüksus täiendavalt toetuse saajale välja enamakstud summa 98 611,37 eurot.

Toetuse saaja on riigihanke nr 204162 alusel esitanud rakendusüksusele KD-d nr 29 ja 35 abikõlblikus summas 343 161,70 eurot, millelt on rakendusüksus eelnevalt kinni pidanud 10% ehk 34 316,17 eurot, millest Euroopa Regionaalarengu Fondi toetus moodustas 29 168,74 eurot. Tulenevalt käesolevast otsusest maksab rakendusüksus toetuse saajale täiendavalt välja enam kinnipeetud toetuse osa summas 14 584,36 eurot.

Vastavalt STS § 46 lõikele 3 väheneb projekti eelarve vähendatava toetuse ulatuses vastavalt taotluse rahuldamise otsuses kehtivale proportsioonile, mistõttu muudab rakendusüksus projekti osas tehtud taotluse rahuldamise otsuse nr 3-3.1/300 resolutsiooni ning vähendab mitteabikõlbliku summa ulatuses projekti eelarvet.

2. Toetuse saaja arvamuse ja vastuväidete ärakuulamine

Vastavalt haldusmenetluse seaduse (edaspidi HMS) § 40 lõikele 1 saatis rakendusüksus 19.03.2024 käesoleva otsuse eelnõu toetuse saajale kommenteerimiseks, paludes esitada omapoolne seisukoht ühes võimalike lisatõenditega hiljemalt 02.04.2024.

Toetuse saaja esitas 28.03.2024 finantskorrektsiooni otsuse eelnõule oma seisukohad, mis peaaesjalikult ja kokkuvõtvalt kordavad toetuse saaja varasemaid seisukohti suhtluses rakendusüksusega. Toetuse saaja esitatud argumendid on suuresti leidnud käsitlust juba varasemas kohtumenetluses ning selle raames on rakendusüksus oma selgitused ja vastused andnud. Tulenevalt eeltoodust ei muuda esitatud argumendid otsuse asjaolusid ega järeldusi seoses otsuses käsitletud rikkumisega, niisamuti finantskorrektsiooni määra suuruse ja kaalumisega.

Rakendusüksus selgitab täiendavalt siiski järgmist.

Vaidlus puudub selles, et hankija jättis hankelepingu täitmise käigus lisandunud alltöövõtjate osas teostamata kõrvaldamise aluste kontrolli ega nõudnud pakkujalt maksuvõlaga alltöövõtjate asendamist. Siinjuures ei ole oluline suhtarv, kui mitme alltöövõtja puhul nõuetekohane kontroll teostati ja maksuvõlg tuvastati. Määrav on see, et kahe alltöövõtja puhul RHS-ist tulenevat kontrollikohustust ja asendamise nõuet eirati. Olenemata alltöövõtjate arvust on tegemist hanke tulemusi eelduslikult mõjutanud rikkumisega. Kui hankest huvitatud isikud oleks teadnud, et hankija aktsepteerib hankelepingu täitmisel alltöövõtjaid, kellel esinevad kõrvaldamise alused, oleks võinud hanke tulemused olla teistsugused. Samale järeldusele on haldusasjas nr 3-22-1577 jõudnud nii halduskohus kui ringkonnakohus.

Toetuse saaja on vastuses leidnud järgmist: „*Maksuvõlaga alltöövõtjate kasutamine ei saa märkimisväärses ulatuses erineda maksuvõlgadeta alltöövõtja teenuse hinnast, sest hinna põhikomponent on ehitusmaterjalid ja see on kõigil ettevõtjatel samaväärne. Ka on tööjõukulu sh palgad sarnases suuruses ehitusturul. Seega ei saa ka teoreetiline kahju olemas olla.*“ Samuti rõhub toetuse saaja asjaolule, et mõlemad alltöövõtjad on tänaseks oma maksuvõla likvideerinud. Mõlemad toetuse saaja argumendid ei ole finantskorrektsiooni ega -mõju kontekstis asjakohased. Kui nõustuda toetuse saaja arutluskäiguga, et ehitusmaterjalide ja tööjõu kulud on kõigil ettevõtjatel sisuliselt samad, siis peaksid kõik hankes nr 204162 esitatud pakkumused olema samuti sarnase maksumusega, mis reaalsuses aga nii ei ole. Maksuvõla likvideerimise osas ei näe RHS ette võimalust, et maksuvõlaga ettevõtte likvideerib oma võla kunagi hiljem. Juhul, kui toetuse saaja oleks korrektselt järginud riigihangete seadust ja teostanud õigeaegselt kõrvaldamise aluste kontrolli, selle käigus tuvastanud alltöövõtjal maksuvõla ja andud ettevõttele seaduses ettenähtud aja maksuvõla tasumiseks ning alltöövõtja oleks maksuvõla tasunud, siis sellisel juhul oleks võimalik antud alltöövõtjat hankelepingu täitmisel kasutada.

Toetuse saaja palub arvestada asjaoluga, et tegemist oli ühiskondlikult olulise objektiga ja selle õigeaegseks kasutusele võtmiseks on oluline, et valimine ei satuks viivitusse. Rakendusüksus on haldusasja nr 3-22-1577 raames antud asjaolu juba selgitanud ning ei hakka seda enam üle kordama. Kokkuvõtvalt peab hoolas hankija riigihanke kavandamisel ette nägema ehitamise perioodi ja selle ajakriitilisust.

Rakendusüksus on piisavalt põhjendanud otsuse punktis 1.4 finantskorrektsiooni määra suurust ning ei hakka sealseid kaalutlusargumente üle kordama. Protsentuaalselt moodustavad kahe maksuvõlga omava alltöövõtja tööd hankelepingu maksumusest 7,77%, mis tähendab, et rakendusüksusel oleks olnud võimalik põhjendatud finantskorrektsiooni määraks valida ka 7,77% hankelepingu maksumusest. Siiski leidis rakendusüksus ühe kaalutlusargumendina, et kui varasema nelja maksuvõlga omava alltöövõtja puhul oli algselt põhjendatud rakendada 10-protsendilist finantskorrektsiooni määra, siis poole võrra väiksema rikkumise korral on seega proportsionaalne 5-protsendilise määra kohaldamine.

Lähtuvalt STS § 8 lg 2 punktist 4 menetleb rakendusüksus maksetaotlusi, sealhulgas võib peatada maksetaotluse menetlemise. Seega on põhjendamatu toetuse saaja väide, et rakendusüksus on

toetust alusetult kinni hoidnud. Kas ja kui suur on kinnihoidmise perioodil inflatsioon, ei ole rakendusüksusel võimalik mõjutada.

3. Otsuse resolutsioon

Võttes arvesse eelkirjeldatud asjaolud ja põhjendused ning tuginedes käesolevas otsuses väljatoodud õiguslikele alustele, rakendusüksus

otsustab:

1. lugeda projektis „Võhma linna koolivõrgu korrastamine (lammutamine, renoveerimine ja sisustamine)“ mitteabikõlblikuks kuluks 133 171,44 eurot, millest Euroopa Regionaalarengu Fondi toetus moodustab 113 195,73 eurot ja omafinantseering 19 975,71 eurot;
2. vähendada riigihankega nr 204162 seotud abikõlblikke kulusid 5% võrra;
3. maksta toetuse saajale välja täiendav toetus summas 14 584,36 eurot;
4. vähendada projekti eelarvet tegevuses nr 2 „Projekteerimine, ehitamine, lammutamine, haljastamine“ otsuse resolutsiooni punktis 1 märgitud summade ulatuses;
5. muuta 10.10.2017 taotluse rahuldamise otsuse nr 3-3.1/300 punkte 1.1 ja 1.2 alljärgnevalt:
 - 5.1. „1.1. projekti kogumaksumus on 2 948 040 eurot, millest projekti abikõlblikud kulud on 2 769 868,56 eurot;“;
 - 5.2. „1.2. struktuuritoetust (edaspidi toetus) antakse kuni 85% projekti abikõlblikest kuludest, kuid mitte rohkem kui 2 354 388,27 eurot. Omafinantseering on vähemalt 15% projekti abikõlblikest kuludest, rahalises mahus vähemalt 415 480,29 eurot.“.

Otsuse peale võib esitada vaide rakendusüksusele meetme määruse §-s 5, STS-is ja HMS-is sätestatud tingimustel ja korras 30 päeva jooksul, arvates päevast, mil vaide esitaja sai või pidi otsusest teada saama.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Tiina Sams

toetuste rakendamise osakonna juhataja

Koostaja: Merike Kraam
663 2027
Merike.Kraam@rtk.ee